

Juríková, Erika

[Augustin. De cura pro mortuis gerenda = Starostlivost', ktorú máme preukazovať zosnulým: monografia.]

Graeco-Latina Brunensia. 2021, vol. 26, iss. 2, pp. 289-291

ISSN 1803-7402 (print); ISSN 2336-4424 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/GLB2021-2-18>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/144601>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Access Date: 19. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Augustín, sv., Lichner, Miloš, SJ. (2020). *De cura pro mortuis gerenda – Starostlivosť, ktorú máme preukazovať mŕtvym*. (161 p.) Monografia. Trnava: Dobrá kniha. ISBN 978-80-819-276-4.

Erika Juríková

Aurelius Augustínus patrí medzi najvýznamnejšie postavy kresťanského staroveku. Diela tohto prvého filozofa Západu od čias antických filozofických škôl, mysliteľa a cirkevného Otca tvoria základné piliere nielen kresťanstva, ale aj európskej filozofie a dejín myslenia vôbec. Preto neprekvapuje, že väčšina z nich doteraz vychádza v edíciách aj prekladoch do moderných európskych jazykov. Slovenčina má v tomto smere voči Augustínovi istý dlh pochádzajúci z čias socializmu, ktorý sa len veľmi pomaly darí v ostatných tridsiatich rokoch splácať. Preto sa domnievam, že každý preklad Augustínových diel do slovenčiny je hodný minimálne povšimnutia.

Dielo biskupa z Hippo *De cura pro mortuis gerenda* je jediné ranokresťanské dielo, ktoré sa venuje problematike pochovávaní mŕtvych, čo ešte zväčšuje jeho význam pre dejiny Cirkvi. Augustín ho napísal niekedy medzi rokmi 421 až 424 ako odpoveď na list Pavlína z Noly. V ňom sa ho Pavlín pýtal na jeho názor na to, či prospieva mŕtvemu kresťanovi byť pochovaný v blízkosti hrobu nejakého mučeníka. Augustín mu odpovedal dlhšie, ako sám konštatuje („*Tu máš odpovede na otázky, na ktoré si sa ma pýtal. Ako som vedel, tak som odpovedal. Odpušť mi, ak som uviedol viac, ako bolo treba.*“ (XVIII,23)), a upriamil jeho pozornosť na správne chápanie modlitby za zosnulého. Zároveň sa v druhej časti listovej odpovede venuje téme takých snov a vízií, v ktorých sa mŕtvi zjavujú živým s cieľom odovzdať im nejaké posolstvo. Sám filozof však sebakriticky konštatuje, že otázka prevyšuje jeho rozumové chápanie: *ista quaestio uires intelligentiae meae uincit* (XVI,20).¹

Autorom prvého slovenského prekladu tohto Augustínovho diela je Miloš Lichner, ktorý ho vydal spolu s paralelnou edíciou latinského textu a opatril ho úvodnou štúdiou, bohatým poznámkovým aparátom aj menným registrom. V prípade Lichnera, ktorý pôsobí ako profesor katolíckej teológie na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity, ide o skúseného prekladateľa². Svoje historicko-teologické analýzy v rámci vedeckej produkcie chvályhodne stavia na vlastných prekladoch z latinského jazyka. Sv. Augustínovi a jeho dielam sa venuje už dlhodobo.³ Jeho početné vedecké publikačné výstupy sú charakteristické podrobnými analýzami aj zaradením prekladaných diel jednak do kontextu života a prác samotného cirkevného Otca, jednak do dejín Cirkvi a cirkevných tradícií.

Nie je to inak ani v prípade recenzovanej publikácie, keď samotnú latinskú edíciu, prípravu podľa edičných zásad zverejnených v úvodnej časti monografie, predchádza analytická štúdia, v ktorej sa autor podrobne venuje jednotlivým

va, že tento problém presahuje jeho inteligenciu.“ Treba však podotknúť, že latinské slovo *intellegentia* nevyjadruje to, čo dnes chápeme pod slovom „inteligencia“, t.j. súbor rozumových schopností vrátane schopností riešiť problémy. Vhodnejšie to však vystihol v slovenskom preklade: „Táto otázka presahuje sily môjho rozumu.“

2 Okrem iného vydal v roku 2019 monografickú štúdiu s prekladom: LICHNER, M. (2019) *List pápeža Inocenta I. biskupovi Decentiovi z Gubbia* (95 s.). Trnava: Dobrá kniha; najnovšie pripravil slovenský preklad koncilových dokumentov z 2. polovice 19. storočia: LICHNER, M. (2021). *Prvý vatikánsky koncil (1869 – 1870) v kontexte histórie a teológie Katolíckej cirkvi. Preklad koncilových dokumentov. Sylabu omylov a úvodná monografická štúdia*. (196 p.) Bratislava: Teologická fakulta Trnavskej univerzity.

3 LICHNER, M. (2015). *Kontextuálny pohľad na sviatosť krsťtu v sermones svätého Augustína*. (203 p.) Trnava: Dobrá kniha.

1 V poznámke 410 prekladateľ uvádza: „Augustín prizná

osobám spomínaným v Pavlínovom liste. Text sprevádzajú početné citácie z iných Augustínových prác, čo len dokazuje výbornú Lichnerovu orientáciu v téme. Následne rozoberá teológiu zásluh, pričom uvádza, že „v Augustínovej teológii jasne existujú iba zásluhy pred smrťou a tieto môžu človeku pomôcť po smrti“ (s. 25). Otázke príhovornej modlitby a kresťanskému významu pochovávaní a miesta posledného odpočinku sa autor štúdie venuje v osobitných podkapitolách.

Lichner ako prekladateľ rešpektuje významovú rovinu textu, no občas sa v slovenskom preklade nevyhne jej posunu. V rovine štylistickej sa snaží Augustínov text uvoľniť, aby ho priblížil súčasnému čitateľovi, a urobil tak dielo čítavejším a prítazlivejším. V niektorých prípadoch to však vedie k odchýleniu prekladu od pôvodného významu, čo v konečnom dôsledku môže ochudobniť slovenského čitateľa o krásu a pôžitok z vnímania Augustínovej pôvodiny.

Ako príklad môžeme uviesť vzťažnú vetu z IX,11 (s. 117), kde sa v latinskom origináli píše: ... *qui Saulis et Ionathae ossibus aridis sepulturae misericordiam praestiterunt*, čo prekladateľ preložil: „ktorí pochovali suché kosti Saula a Jonatána“, pričom v texte sa práve zdôrazňuje otázka milosrdenstva⁴, ktoré tým kostiam mŕtvych prejavili, takže preklad by mal znieť: ktorí suchým kostiam Saula a Jonatána prejavili milosrdenstvo pochovania.

Na inom mieste (XII,15 (s. 124)) sa v latinskom texte uvádza: *tenuissimus flatus in naribus, qui manu admota utcumque sentiebatur*, čo Lich-

ner preložil: „Keď mu priložili ruku k nosu, bolo cítiť veľmi slabý dych ...“; avšak pádová väzba aj interpunkcia skôr vedie k prekladu: hoci kto mu priložil ruku, cítil veľmi jemný dych v nozdrách.

Do tretice uvádzam príklad, keď by sa bolo žiadalo zo strany prekladateľa viac uvoľniť vetnú konštrukciu latinského súvetia, aby bol text pre slovenského recipienta prirodzenejší: *Affectu namque illo, quo nemo umquam carnem suam odio habet, prouiderat cadaueri suo, qui occiderat mendacio animam suam*. V recenzovanom slovenskom preklade znie: „Vlastnosťou, vďaka ktorej nikto nemá svoje telo v nenávisti, sa postaral o svoju mŕtvolu ten, kto zabil klamstvom svoju dušu.“ (VII,9 (s. 114))

Celkovo však hodnotím slovenský preklad ako vecný a významovo trefný, tvoriaci vhodný základ pre ďalšie teologické bádanie. Ocenila by som aj poznámkový aparát v počte 436 poznámok pod čiarou, ktoré sa neobmedzujú len na odkazy na literatúru či biblické texty, prípadne vecné alebo nábožensko-teologické vysvetlivky, ale reflektujú latinský text aj z hľadiska štylistických figúr a pojmoslovia, čo nebýva u teológov zvykom. Ako klasická filologička by som však privítala na jednej strane viac gramatickej presnosti a na strane druhej isté uvoľnenie pre súčasného čitateľa, ktorým nemusí byť len zorientovaný akademik.

Na záver treba zdôrazniť, že hoci Augustín kvôli množstvu práce napísal svoju odpoveď na Paulínov list až po naliehaní kňaza Kandidiána, ktorý v Hippo na ňu čakal, a dielo nepatrí medzi najznámejšie a najvýznamnejšie biskupove práce, predsa svojim tematickým zameraním drží primát. Rovnako to môžeme skonštatovať aj o prvom slovenskom preklade Miloša Lichnera.

4 Prekladateľ sa otázke milosrdenstva venoval v osobitnej štúdií: LICHNER, M. (2016) Chápanie pojmu *miser cordia* v *Enarrationes in psalmos* podľa svätého Augustína. (p. 325 – 328) In *Božie milosrdenstvo v konfrontácii spiri tualít*. M. Lichner, J. Benkovský, V. Juhás (ed.). Trnava: Dobrá kniha.

Doc. Mgr. Erika Juríková, PhD. / erika.jurikova@truni.sk

Department of Classical Languages

Trnava University, Faculty of Philosophy

Hornopotočná 23, 918 43 Trnava, Slovak Republic
